

16. Kornilov darbesi

Aşırı sağın komplosu

Moskova Devlet Konferansı, ikili iktidarın, uzlaşmacıların tüm çabalarına karşın, kaçınılmaz olarak iç savaşa ve diârşinin bir tarafının diğersini tasfiye etmesine yol açtığını açıkça gösterdi. Cephedeki olaylar iki taraf arasındaki nihai çarpışmayı yakınlaştırıyordu. Ne var ki, 18 Haziran saldırısının 3-4 Temmuz günlerinde kendiliğinden gelişen silahlı gösterilere yol açmış olduğunu gören sağ, gizli hesaplar peşindeydi ve cepheye alınan yenilgiler sağın komplosuna hız kazandırıyor.

Riga, 21 Ağustos'ta Almanların eline geçti. Kornilov'un Moskova Konferansı'ndaki konuşması, burjuva basının 'savaşmayacak askerlere' ve 'çalışmayacak işçilere' karşı genel saldırısı için bir işaret oldu. [Stankeviç, "bolşevikler, subayların bolşevizmin yatağını kurutmak amacıyla şehri bile bile Almanlara terk ettikleri söylentisini yaymaya başlamışlardı; bu söylentiler, ciddi hiçbir savunma ya da direnişin söz konusu olmadığını bilen ordu içinde, inandırıcı bulundu" diye yazıyor. Gerçek şu ki, henüz daha Aralık 1916'da General Ruzski ve General Brusilov, Riga'nın 'kuzey cephesinin işlerin aksi gittiği şehri', ancak idamlar yöntemiyle kurutulabilecek bir 'propaganda yatağı' olduğundan yakınmışlardı.(1)]

İşçiler ve askerler, karşı-devrimcilerin -devrimin kalbi olan- Petrograd'ın Almanların eline geçmesinden memnuniyet duyacaklarından şüpheleniyorlardı. Bu kuşkuya kapılmaları için ellerinde kanıt da vardı. Nitekim, Duma'nın eski başkanı Rodzianko, Utro Rossii gazetesine verdiği demeçte, Petrograd'ın Almanlar tarafından alınmasının bir nimet olacağını, bunun Sovyetleri yıkacağını ve devrimci Baltık donanmasından kurtulmanın olanaklı hale geleceğini belirtiyordu:

[Petrograd tehlikede. Kendi kendime şunu söylüyorum: "Tanrı Petrograd'ı korusun." Petrograd'ın düşmesi halinde merkezi devrimci örgütlerin yıkılacağı korkusunu yaşayanlar var. Bunlara yanıt olarak, eğer bu örgütlerin hepsi yıkılırsa bundan sevinç duyacağımı söylüyorum; çünkü bu örgütler Rusya'ya felaketten başka bir şey getirmeyecekler.

Petrograd'ın düşmesiyle birlikte Baltık donanması da yıkıma uğrayacak. Ancak bundan üzüntü duymamız için bir sebep olmayacak; savaş gemilerinin pek çoğu tamamen moral çöküntü içinde.(2)]

Devrimin en güvenilir tanıklarından John Reed, mülk sahibi sınıfların dikkate değer büyüklükte bir kısmının devrimin zaferi yerine bir Alman zaferini tercih ettiklerine şahitlik yapabileceğini söyler. Reed, diğers örneklerin yanısıra, Moskovalı bir tüccarın evinde geçirdiği bir akşamdan söz eder: "Çay sırasında masada birlikte oturduğumuz on bir kişiye 'Wilhelm'i mi, yoksa bolşevikleri mi tercih edersiniz?' diye sorduk. Sonuç bir'e karşı on'la Wilhelm'in lehineydi."(3) Reed, kuzey cephesinde, 'askeri bir yenilgiyi asker komiteleriyle birlikte çalışmaya tercih edeceğini açıkça söyleyen' bir subayla da görüşmüştü.

19 Ağustos'ta Kornilov Kerenski'ye bir telgraf yolladı: "Petrograd bölgesinin bana bağlanmasının zorunluluk olduğunu ısrarla ileri sürüyorum". General, açık açık ellerini başkente doğru uzatıyordu. Kerenski şunları yazıyor: "Savinkov 22 Ağustos'ta General Kornilov'dan diğers şeylerin yanısıra bir süvari kolordusunun Hükümet'in emrine vermesini talep etmek için benim isteğim üzerine ordu karargahına gitti." Savinkov, elçi olarak Kornilov'a gönderilmesinin nedenini şu şekilde açıklar:

[Petrograd'ta sıkıyönetimi fiili olarak uygulamaya geçirebilmek ve bir yabancı gizli servisinden aldığımız bilgilere göre Alman kuşatmasıyla ve Finlandiya'daki bir ayaklanmayla bağlantılı olarak yeniden bir saldırı için hazırlık yapmakta olan bolşevikler. başta gelmek üzere, Geçici Hükümeti kendisine karşı herhangi bir girişim karşısında savunmak için General Kornilov'dan bir süvari kolordusu istemek.(4)]

Kerenski'nin Petrograd'a askeri idare getirebilmek için Kornilov'la gizli planlar hazırladığının en iyi kanıtı, koplunun bir parçası olan General Alekseev'in söyledikleridir. Alekseev'in Milyukov'a gönderdiği 12 Eylül tarihli bir mektupta şunlar yazılmıştı:

[Hükümet üyeleri Kornilov'un faaliyetlerinden habersiz değillerdi. Sorun Savinkov, Filonenko -ve bunlar aracılığıyla- Kerenski tarafından tartışıldı. Kerenski'nin katılımı şüphe götürmeyecek kadar kesindir. Üçüncü Süvari Kolordusu'na bağlı tümenin Petrograd'a doğru ilerlemesi, Kerenski'nin Savinkov aracılığıyla iletilmiş emirlerinin sonucuydu. Aşağıdaki kısa telgraf (bolşeviklerin beklenen eyleminde ifadesini bulan) anlaşmanın hangi düzeyde gerçekleşmiş olduğunu sana gösterebilir: "27 Ağustos. 2.30. Savaş Bakanı Yardımcısı'na. Birlikler 28 Ağustos akşamına doğru Petrograd'ın varoşlarında toplanacaklar. Sizden 29 Ağustos günü Petrograd'ta sıkıyönetim ilan etmenizi rica ediyorum. No. 6394. General Kornilov." Sanırım, bu telgrafın önemi, açıklamaya girişmeye yer vermeyecek kadar açık. Harekete katılmış ve bir nedenden ötürü belli bir anda bundan vazgeçmiş hükümet üyeleri, 26-27 Ağustos gecesi -yani hemen

hemen Kornilov'un 6394 sayılı telgrafı çektiği bir zamanda- Kornilov'u genelkurmay başkanlığı görevinden uzaklaştırmaya karar vermişlerdi. Ancak bu noktadan sonra askerlerin hareketini durdurmak ve eylemi iptal etmek artık olanaksızdı.(5)]

Başbakan Kerenski, kendi hükümetinin bir kanadının ve kendisine iktidarı vermiş olan Sovyetlerin arkasından, üyesi olduğu Sosyalist Devrimci Parti'den gizli olarak, rejimde köklü bir değişiklik yapılması konusunda ordunun en yüksek kademesindeki generallerle gizli planlar yapmıştı. Fakat, son dakikada askeri bir diktatörlüğün kendisini de generallerin ellerine teslim edeceği korkusuna kapılmıştı. Sukhanov şunları yazıyor:

[Kerenski, tıpkı Kornilov gibi, bir burjuva diktatörlüğüne geçilmesi amacına uygun hareket etmişti (yine, Kornilov gibi bunun farkında olmasa bile).

Bu ikisi. bu diktatörlüğün taşıyıcısının kim olacağı sorununda ayrı düşmüşlerdi. Birisi borsanın, sermayenin, rantiyerlerin temsilcisiydi; diğeri de böyleydi, fakat ayrıca durumu hala geniş ölçüde belirsiz küçük-burjuva demokrat zanaatçıların, intelligentsyanın, üçüncü sınıfın (the third estate: Devrimden önceki Fransız burjuvazisine atıfta bulunuluyor -çn.), ev endüstrisinin ücretli menajerlerinin ve tüccarların temsilcisi durumundaydı.

Bununla birlikte, her ikisinin de birbirine ihtiyacı vardı. Her ikisi de, kendi amaçları için birbirini kullanmaya çalışıyordu. Kornilov finans dünyasının, sermayenin ve rantiyerlerin mutlak diktatörlüğü için çabalıyordu, fakat Kerenski'yi demokrasinin elindeki rehine olarak kabul etmek zorundaydı. Kerenski büyük ve küçük-burjuvazinin oluşturduğu bloğun diktatörlüğü için çabalıyordu, fakat müttefikine gerçek iktidarın fiili kullanıcısı olarak ağır bir haraç ödemek zorundaydı. Her biri, final anı gelip çatığında durumun gerçek ve resmi patronunun kendisi olmasını garanti altına almaya çalışıyordu.(6)]

Kerenski, 'Kornilov'un ayaklanmasının başında olması koşuluyla, bir 'Kornilovcu' idi'.(7)

Ne var ki, Kerenski son dakikada -Kornilov'un askerleri Petrograd'a girme emrini almazdan önce- Kornilov'un kucağından inip ona karşı tavır alınca, komplo suya düştü. 27 Ağustos'ta Kornilov aşağıdaki ulusal genelgeyi yayımladı:

[26 Ağustos günü General Kornilov Devlet Duması'nın üyelerinden Vladimir Lvov'u bana gönderdi ve benden, kendi isteği doğrultusunda ülkeyi yönetecek yeni bir hükümet oluşturabilmesi için, Geçici Hükümet'in tüm askeri ve sivil iktidarı kendisine terk etmesini istedi.

Ülkede özgürlüğün ve düzenin korunması için zorunlu olan tüm önlemleri alıyorum; yeri geldiği zaman bu önlemler konusunda halka gerekli bilgiler verilecektir.

Aşağıdaki emirlere uyulmasını istiyorum:

1. General Kornilov'un genelkurmay başkanlığı görevini Petrograd'a giden yolu tutan kuzey cephesi komutanı General Klembovskii'ye devretmesi ve General Klembovskii'nin Pskov'da kalmayı sürdürürken genelkurmay başkanlığını geçici bir süre için üstlenmesi;

2. Petrograd şehir ve uzedinin sıkıyönetim altına girmesi ve bunun sıkıyönetim ilan edilmiş bölgeler için getirilen düzenlemelerle genişletilmesi.(8)]

General Kornilov'un tepkisi, gösterdiği çabaların Rusya'yı yalnızca bolşevizmden değil, fakat aynı zamanda Sovyetlerden de temizleme amacına yönelik olduğunu açıkça ortaya koyuyordu. Kornilov, halka yönelik yayımladığı bildirimde şunları söylüyordu:

[Rus Halkı! Büyük anavatanımız can çekiyor. Ölüm saati yakın. Açıkça konuşmaya zorlanan ben, General Kornilov, Sovyetlerin bolşevik çoğunluğunun basıncı altındaki Geçici Hükümet'in Alman genel kurmayının planlarıyla ve eşzamanlı olarak, her an Riga kıyılarında ortaya çıkması beklenen düşman güçlerle tam bir uyum içinde hareket ettiğini söylüyorum. Hükümet orduyu çökertiyor ve ülkenin üzerine dayandığı temelini oyuyor.(9)]

General kolayca başarıya ulaşacağından emindi; nihayet bütün yüksek rütbeli subayların, iş dünyasının önde gelenlerinin, İngiliz ve Fransız büyükelçileri başta olmak üzere ülkedeki yabancı elçilerin desteğini kazanmış durumdaydı.

28 Ağustos günü, Stavka'daki Dışişleri Bakanlığı temsilcisi Prens G. N. Trubetskoi, Bakan'a aşağıdaki telgrafı yolladı:

[Mevcut durumun gerçekçi bir biçimde değerlendirirsek, tüm komuta personelinin, subayların ezici çoğunluğunun ve ordunun en iyi, en savaşkan birliklerinin Kornilov'u izleyeceği gerçeğini kabul etmek durumundayız. Cephe gerisinde, bütün bir Kazak ordusu, askeri okulların çoğunluğu ve savaş birliklerinin en iyileri Kornilov'un safına geçecekler. Söz konusu fizik güce ek olarak, askeri kurumun zayıf durumdaki hükümet organları üzerindeki üstünlüğünü, halkın sosyalist olmayan tüm kesimlerinin verdiği moral desteği, toplumun alt kesimleri arasında mevcut düzene karşı hoşnutsuzluğun giderek artmasını belirtmek gerekir. Halkın ve şehirlerde yaşayan kitlelerin çoğunluğu mevcut düzene karşı bir kayıtsızlık içindeler ve

fırsattan yararlanmak isteyen her girişime itaat edecekler. Hiç kuşkusuz, Mart sosyalistlerinin ezici çoğunluğu da saf değiştirip onların yanında yer alacaklardır.(10)]

Petrograd'a doğru yürüyüşe geçen birliklerden biri olan Beşinci Kafkas Süvari tümeninin komutanı General Krasnov'a, Moghilev'den ayrılmadan önce şu güvence verilmişti: "Kerenski'yi savunacak hiçkimse yok. Seferiniz yalnızca bir gezinti olacak."(11) Sorun yalnızca Kerenski'yi savunup savunmama meselesinden ibaret olsaydı, Kornilov'un sadece çok küçük bir direnişle karşılaşması mümkün olabilirdi. Oysa, Stavka'da inzivaya çekilmiş olan Prens Trubetskoi kitlelerin ruh halini bütünüyle yanlış değerlendirmişti. Aynı şey General Krasnov için de geçerliydi.

Lenin'in kararlı öncülüğü

Yarı-legal durumda bulunan, Kerenski hükümeti tarafından baskı altında tutulan ve liderleri yine bu hükümet tarafından Alman ajanı olmakla suçlanıp iftiraya uğratılan Bolşevik Parti, Kornilov'a karşı mücadele edebilmek için, bu baskı ve iftiraların sahipleriyle -Kerenski, Tsereteli ve bunların beraberindeki diğer kişiler- fiili bir ittifak kurma yolunda adımlar atmakta bir an için tereddüt etmediler.

Lenin'in bu son derece kritik günlerde kaleme aldığı yazılar, o zamana kadar yazdıkları arasında en net ve en keskin olanlarıdır. Merkez Komitesi'ne gönderdiği bir mektupta Lenin şunları yazıyordu:

[Kornilov ayaklanması hiç beklenmedik (böyle bir anda ve böyle bir biçim içinde beklenmedik) bir gelişme ve olayların seyrinde inanılmayacak kadar keskin bir dönüm noktasını teşkil ediyor. Her keskin dönüm noktası gibi, taktikleri gözden geçirmeyi ve değiştirmeyi gerektiriyor.(12)]

Ne var ki, taktiklerde köklü bir değişikliğe gitmek bir gereklilik olmakla birlikte, Lenin, "ilkesizliğe düşmemek için daha da dikkatli ve temkinli olmak gerektiği" uyarısında bulunuyordu. İlkesel ayrılıklar saklanmaya çalışılmamalı, geçici müttefikin konumuna yönelik eleştiriler zayıflatılmamalı, ayrılıkların üzeri örtülmemeliydi.

[Benim inancım şu ki, ilkesizliğe düşenler (Volodarski gibi) hükümeti savunma fikrine, ya da (diğer bolşevikler gibi) sosyalist devrimcilerle birlikte Geçici Hükümeti destekleyen bir blok fikrine kayan insanlardır. Bunların tutumu tamamen yanlış ve ilkesiz bir tutum. Biz ancak iktidar proleterya devredildikten sonra, bir barış önerisinde bulunulduktan sonra, bankalarla yapılan gizli anlaşmalara ve bunlarla kurulan bağlara bir son verildikten sonra -ancak bunlardan sonra- savunmacı bir tutumu benimseyeceğiz. Ne Riga'nın işgali, ne de Petrograd'ın işgali bizi hükümetin savunucusu durumuna getirecektir (Volodarski'nin bu yazdıklarını okuması beni çok sevindirir). O günler gelinceye kadar biz bir proleterya devrimini savunuyoruz; biz savaşa karşıyız ve biz hükümetin destekçisi değiliz.

İçinde bulunduğumuz şu anda bile Kerenski'nin hükümetini desteklememeliyiz. Aksi ilkesizliktir. Şu soruyla karşılaşabiliriz: "Kornilov'a karşı savaşmayacak mıyız?" Elbette ki savaşacağız, savaşmalıyız! Ancak bu ikisi aynı şey değil; burada bir ayırım çizgisi var, uzlaşmacılığa düşen ve olayların kendilerini sürükleyip götürmesine izin veren bazı bolşeviklerin üzerine basıp geçtikleri bir çizgi.

Kornilov'a karşı savaşıyoruz, tıpkı Kerenski'nin askerleri gibi savaşacağız, fakat biz Kerenski'yi desteklemiyoruz. Bunun aksine, onun güçsüzlüğünü sergiliyoruz. Burada bir fark var. Bu ince, kolayca görülemeyen, ama son derece esaslı ve unutulmaması gereken bir fark. Ülkenin savunulmasından, devrimci demokratların birleşik cephesinden, Geçici Hükümet'in desteklenmesinden vb. söz eden ifadelerle karşı, bunlar içi boş ifadeler oldukları için, amansızca mücadele etmeliyiz. Şunları söylemeliyiz: Zaman eyleme geçme zamanıdır; siz, sosyalist devrimci ve menşevik baylar, bu modası geçmiş ifadeleri döne döne kullanıp durdunuz. Şimdi zaman eylem zamanıdır; Kornilov'a karşı mücadele devrimci bir tarzda yürütülmelidir, kitleleri ayağa kaldırarak, onları mücadelenin içine çekerek ve onları tutuşturarak (Kerenski kitlelerden, halktan korkuyor).]

Bolşevik taktiklerde Kornilov ayaklanmasının yol açtığı değişim neydi?

[Kerenski'ye karşı mücadelemizin biçimini değiştiriyoruz. Ona duyduğumuz düşmanlığa bir an bile ara vermeden, ona karşı bugüne kadar söylediğimiz sözlerden bir tekini bile geri almadan, onu iktidardan devirme görevimizden vazgeçmeden, bugün yüz yüze bulunduğumuz durumu dikkate almak zorundayız. Kerenski'yi hemen şimdi devirmeyeceğiz. Ona karşı savaşma görevimize farklı bir biçimde yaklaşacağız, yani, (Kornilov'a karşı mücadele eden) halka Kerenski'nin güçsüzlüğünü ve kararsızlığını göstereceğiz. Bu geçmişte de yapıldı. Ne var ki, bugün bu en önemli şey haline gelmiş bulunuyor ve değişimi oluşturan şey de bu.]

Kornilov ayaklanmasına karşı bir tepki içinde bolşevik taktiklerde yapılan değişiklik, parti ajitasyonunun ana teması olarak Kerenski'den bir dizi 'kısmi talep'te bulunulmasını içermek zorundaydı:

[Milyukov'un tutuklanması, Petrograd işçilerinin silahlandırılması, Kronştad, Vyborg ve Helsingfors'taki askerlerin Petrograd'a çağırılması, Duma'nın dağıtılması, Rodzianko'nun tutuklanması, toprakta taşınmaz

mülklerinin köylülere devredilmesinin yasallaştırılması, tahıl ürünleri üzerinde ve fabrikalarda işçi kontrolünün yaşama geçirilmesi, vs. Bu talepleri yalnızca Kerenski'ye karşı değil, ve Kerenski'den yerine getirilmelerini istemek amacıyla değil, Kornilov'a karşı mücadele içinde heyecana gelmiş olan işçilere, askerlere ve köylülere yönelik olarak dile getirmeliyiz. Onların coşkusu canlı tutmalıyız, Kornilov'dan yana tavır alan general ve subayların haddini bildirmeleri için onları yüreklendirmeliyiz, onları toprağın derhal köylülere devredilmesi talebini dile getirmeye sevk etmeliyiz, onlara Rodzianko ve Milyukov'un tutuklanmasının, Duma'nın dağıtılmasının, Rech ve diğer burjuva gazetelerin kapatılmasının ve bunlara karşı soruşturma açılmasının zorunluğu olduğunu söylemeliyiz. Özellikle 'Sol' sosyalist devrimcileri bu doğrultuda tavır almaya zorlamak gerekiyor.]

Tüm bu taktik değişikliklerde, Lenin devrimin merkezi sorun olduğunu bir an bile unutmamak gerektiğini tekrar tekrar vurguladı:

[Proleteryanın iktidarı ele geçirmesi hedefinden uzaklaşmış olduğumuzu düşünmek yanlış olur. Hayır. Bu görevin yerine getirilmesine bir hayli yaklaşmış bulunuyoruz, ama cepheden değil, yan taraftan. İçinde bulunduğumuz şu an, Kerenski'ye karşı fazlaca doğrudan cephe almamız gerekir; ona karşı dolaylı bir biçimde, yani Kornilov'a karşı giderek daha aktif, gerçekten devrimci bir savaş yürütülmesi talebini öne çıkararak tavır almalıyız. Bu savaşın gelişimi tek başına bizi iktidara taşıyabilir, ancak propagandamız sırasında bundan olabildiğince az söz etmeliyiz.(13)]

Bu yalın ve dikkatle seçilmiş ifadelerle, stratejideki en temel, en keskin değişim anlaşılır bir biçimde ortaya konmuş oldu.

Lenin'in net bir biçimde ortaya koyduğu doğrultuyu izleyen bolşevik ajitasyon, Kornilov darbesinin yenilgiye uğratılmasında yaşamsal bir öneme sahipti. 27 Ağustos'ta, Sovyet Yürütme Komitesi içindeki bolşevik fraksiyon, koalisyon hükümeti ile Kornilov yanlısı generaller arasındaki mevcut mücadelenin devrimci fetihlerin tasfiyesinin iki yöntemi arasında geçen bir mücadele olduğunu ilan etti. Bildiri bir dizi talepte bulunuyordu: Tüm karşı devrimci generallerin görevden alınması ve bunların yerlerine devrimci askerlerin yürütecekleri seçimlerle yenilerinin getirilmesi; tüm toprak ağalarının topraklarının derhal köylü komitelerine devredilmesi; 8 saatlik işgününün yasallaştırılması ve fabrikalar, atölyeler, bankalar üzerinde demokratik kontrolün tesis edilmesi; tüm gizli anlaşmaların derhal feshedilmesi ve genel, demokratik bir barış önerisinin sunulması; ve sonuncu fakat en önemli talep olarak tüm iktidarın devrimci işçilere, köylülere ve askerlere devredilmesi.(14)

Moskova'daki bolşevik gazete Sotsial-Demokrat, 30 Ağustos tarihli sayısında, Kornilov'a karşı tavır almanın hiçbir şekilde Kerenski'ye destek anlamına gelmediğini yazdı: "Devrimci proleterya ne Kornilov'un, ne de Kerenski'nin diktatörlüğüne tahammül edebilir,"(15)

Kornilov Darbesi'nin çöküşü

Başlangıçta, Kornilov bir başarıdan diğerine koşuyormuş gibi göründü. Troçki şunları yazıyor:

[Neredeyse her saat başı, Kornilov'un askerlerinin ilerlemesiyle ilgili her biri diğerinden daha kötü olan mesajlar geliyordu. Burjuva basın bunları adeta saldırganca alıp biriktiriyor, bir panik havası yaratıyordu. 28 Ağustos, saat 12.30: "General Kornilov tarafından gönderilen askerler Luga yakınlarında toplanmış bulunuyor." Öğleden sonra, 2.30'da: "Kornilov'un askerlerini taşıyan dokuz yeni tren Oredez istasyonundan geçti. Öndeki tren, demiryolu istihkam taburu." Saat 3'de: "Luga garnizonu silahlarını bırakarak Kornilov'un askerlerine teslim oldu. Luga istasyonu ve tüm hükümet binaları Kornilov'un askerlerinin işgali altında." Akşam 6'da: "Kornilov ordusunun iki ileri kolu engelleri yararak Narva'dan ilerliyorlar; bunlar Gatçina'ya yarım verst (1 km.ye yakın Rus uzunluk ölçüsü -çn.) uzaklıkta. Diğer iki kol Gatçina yolu üzerinde." 29 Ağustos, sabah saat 2'de: "Hükümet askerleri ile Kornilov'un askerleri arasında (Petrograd'a 33 km. uzaklıkta bulunan) Antropşino istasyonunda çarpışmalar başladı. Her iki taraftan da ölü ve yaralılar var." Akşam saatlerinde ise, Kaledin'in, Petrograd ile Moskova'nın bir tahıl ambarı olarak bilinen Rusya'nın güneyi ile olan bağlantısını kesmekle tehdit eder konuma ulaştığı haberi geldi.(16)]

Ancak, Sovyetler Merkezi Yürütme Komitesi'nin bir toplantısında, kendi canının kurtarma derdine düşmüş [sağ menşevik Weinstein, kendi fraksiyonu adına 'karşı-devrime karşı mücadele için özel bir komite'nin kurulması önerisinde bulunmuştu. Kuşkusuz bu menşevik öneri kabul edildi. Yeni kurulan bu yapı, daha sonraları Devrimci Askeri Komite adını aldı. Kornilov'un askeri harekatına karşı mücadelenin tüm yükünü omuzlamış olan kurum buydu.]

Bu komite ne yapmalıydı? "Komite'ye ön ayak olanlar bu sorunun yanıtı konusunda net bir fikre sahip değillerdi. Her halukarda, komite, Kornilov'a karşı mücadelenin sorumluluğunu üstlenmiş resmi hükümet organlarına her türlü teknik yardımda bulunmak zorundaydı."(17)

Bolşeviklerin tavrı ise çok açıktı:

[Komite'nin tüm niteliğini, yazgısını ve rolünü belirleyecek olan kesinlikle bolşeviklerdi. Devrimci Askeri Komite, savunmanın örgütlenmesinde, işçi ve asker kitlelerini harekete geçirmek zorundaydı ve bu kitleler, o ana kadar olan örgütlülük düzeyleri ne ise, bolşevikler tarafından örgütlenmişlerdi ve bolşeviklerin takipçisiydiler. O sıralar, bunların örgütü, büyük, gerekli disipline sahip olarak birbiriyle kanaşmış, başkentin sıradan işçi kütleleriyle birleşmiş yegane örgüttü. Bunlar olmaksızın, Devrimci Askeri Komite'nin varlığı ciddi bir öneme sahip olamazdı. bolşeviklerle birlikte, Devrimci Askeri Komite, her türden işçi ve asker örgütlü gücünü kullanabilir duruma gelmişti.(18)

. Devrimci Askeri Komite içinde azınlığı oluşturmalarına karşın, bolşeviklerin Komite'nin kontrolünü kendi ellerinde tuttukları çok açıktı. Bu durum, yaşanan şeylerin doğasından kaynaklanıyordu. Her şeyden önce, eğer komite ciddi bir eylemlilik içinde olmak isteğinde idiyse, bu durumda devrimci bir tarzda hareket etmek zorundaydı, yani, Geçici Hükümet'ten, mevcut anayasadan, resmi kurumların hareket tarzından bağımsız bir biçimde hareket etmeliydi. Bunu ise, Sovyet içindeki uzlaşmacılar değil, yalnızca bolşevikler yapabiliirdi. İkinci olarak, kitleleri kontrol etme kapasitesine sahip olma anlamında, devrimci eylemliliğin maddi araçlarına sahip olanlar yalnızca bolşeviklerdi.(19)]

Devrimci Askeri Komite'nin aldığı en etkin önlem işçilerin silahlandırılması oldu.

[Bunun bolşeviklerin insiyatifiyle gerçekleşmiş olduğunu söylemeye gerek yok; ayrıca, bolşevikler bu konuyla ilgili olarak bir ultimatom da yayımlamışlardı. Bildiğim kadarıyla, bu, onların Devrimci Askeri Komite'ye katılma konusunda ileri sürdükleri bir önkoşuldu. Komitenin çoğunluğu bu koşulu kabul etmemezlik yapamadı. Petersburg'un banliyölerindeki demokratik örgütler, askeri örgütler ve sendikal örgütler, Devrimci Askeri Komite'ye, onun direktifine girmeye hazır olduklarını bildirdiler. Hiçbir gereksiz açıklamaya ihtiyaç duymadan Kronştad Sovyet'i kaledeki (Peter ve Paul kalesindeki) temmuz sonrası yetkilileri tasfiye ederek buraya kendi komutanlarını yerleştirdi. Ayrıca, donanmanın Merkez Komitesi, Merkezi Yürütme Komitesi'nden gelen ilk istekte tutum değiştirip devrimci bir tavrı benimsedi ve -denizde ya da karada- savaşa hazır hale geldi.

Aynı gece (28 Ağustos) ve sabah saatlerinde, bolşevikler işçi bölgelerinde sıkı bir faaliyete giriştiler. Bunların askeri aygıtı tüm kışlalarda kitlesel toplantılar düzenledi. Silah altında bulunup harekete geçmeye hazır olmayı sağlamak için verilen emirlere her yerde itaat ediliyordu. Smolny, Kornilov'u, aşağı yukarı bütün güç ve olanaklarıyla karşılıyordu.(20)]

Petrograd'ın dört bir yanındaki fabrika komiteleri, süratle, çoğunluğu bolşeviklerden oluşan ve 40.000 kadar işçiyi kapsayan Kızıl Muhafız müfrezeleri oluşturdu. Shlüsselburg Barut Fabrikaları, başkente sandallar dolusu cephanelik gönderdi; Petrograd Fabrika Komiteleri Merkez Konseyi bu cephaneliği Vyborg bölgesi işçileri arasında dağıttı.(21)

[Devasa büyüklükteki Putilov fabrikası, Peterhoff bölgesindeki direnişin merkezi haline geldi. Burada, süratle savaş bölükleri kuruldu; fabrikadaki faaliyet gece gündüz devam etti; proleter topçu tümenlerinin oluşturulması için kullanılabilir halde olan toplar seçilip ayrılıyordu. İşçilerden Minichev, "O günlerde günde on altı saat çalışıyorduk. Yaklaşık 100 topa sahip durumdaydık" diye anlatıyor. Kornilov'un komplosu güce başvurulmadan, bir top güllesi bile ateşlenmeden dağılıp çöktü.

Henüz kurulmuş Vikzhel (Demiryolu işçileri sendikası Tüm Rusya Yürütme Komitesi), çarçabuk savaşa girişmek durumunda kaldı. Demiryolu işçileri, demiryollarında sıkıyönetim ilan edilmesini programına dahil etmiş olan Kornilov'un zafere erişmesinden özellikle korkuyorlardı. Bunlar, çılgınlar gibi çalışarak, Kornilov'un ordusunun geçişini engellemek için raylar üzerine barikatlar inşa ettiler.(22)

Demiryolu işçileri o günlerde üzerlerine düşen görevi başarıyla yerine getirdiler. Öncü birlikler garip bir biçimde yollarından sapıp yanlış yönlere gidiyorlardı. Alaylar yanlış tümenlere katılıyor, cephanelik kör noktalara sevk ediliyor, kurmay subaylar birliklerle olan bağlantılarını kaybediyorlardı. Her büyük istasyon kendi sovyetine, demiryolu işçileri komitesine ve askeri komiteye sahipti. Telgraf çalışanları, bunları her olaydan, her hareketten, her türlü değişiklikten haberdar ediyordu. Telgrafçılar ayrıca Kornilov'un emirlerini gerekli yerlere iletmekle görevlendirilmişlerdi. Kornilovcuların aleyhine gelişmeler, duvarlara yapıştırılan büyük boy ilanlarla ve ağızdan ağıza, derhal her tarafa yayılıyordu. Makinistler, makasçılar, yağçılar birer ajitatör haline gelmişlerdi. Kornilov'un öncü birlikleri yollarını bu koşullarda sürdürdüler -ve daha kötüsü, oldukları yere çakılıp kaldılar.(23)]

Darbe girişimi dört gün sonra çöktü. Troçki'nin sözleriyle, 'ayaklanma gerilemiş, yüzlerce parçalara ayrılmış ve toprak tarafından emilmişti.' Kornilov ve diğer komplocu subaylar, kendilerini ordu içinde yalnız ve sahipsiz bir halde buldular.

[Cepheler genelkurmayı desteklemediler. Yalnızca güney-batı cephesi ciddi bir girişimde bulundu.

Denikin'in personeli hazırlık için tedbirleri tam zamanında almıştı. Güven telkin etmeyen muhafızların yerine Kazaklar yerleştirildi. Ayın 27'sinde, gece matbaa makineleri ele geçirildi. Kurmay heyeti, duruma

hakim olduğundan eminmiş gibi davranıyordu; hatta cephedeki komitenin telgraf makinesini kullanmasını bile yasakladı. Ne var ki bu yanılısma birkaç saatten fazla sürmedi. Çeşitli birliklerden gelen delegeler destekte bulunma önerisiyle komiteye gelmeye başladılar. Makineli tüfek ve cephanelik dolu zırlı araçlar geldi. Komite derhal personelin faaliyetlerinin kendi kontrolü altında olduğunu bildirdi. Ayın 28'inde, saat 3'e geldiğinde güney-batı cephesinde güç tamamen komitelerin eline geçmiş durumdaydı. Denikin şu şekilde hayıflanıyordu: "Ülkenin geleceği hiçbir zaman böylesine karanlık, bizim acizliğimiz böylesine elem ve utanç verici olmayacak."(24)]

Diğer cephelerdeki durum bundan pek farklı değildi.

Sonuç itibarıyla, Milyukov'un Rus Devrimi Tarihi adlı çalışmasında itiraf ettiği gibi, Kornilov askerlerden kopuk olduğu için yenilgiye uğradı:

[Aslında, sonucu belirleyen şey, askerlerin bir yerden diğerine mobilizasyonu, ya da, hükümet ya da Kornilov birliklerinin stratejik ya da taktik başarıları gibi öğelerden çok askerlerin içinde buldukları ruh haliydi. Sonuç, -cephede olduğu gibi burada da- alayların komutanları tarafından değil, askerler tarafından belirlendi.(25)

Kornilov'dan sonra işçi iktidarına barışçıl bir geçiş mi?

Kornilov darbesinin çökmesinden sonraki gün, Lenin yeni durumun gözden geçirilmesi çağrısında bulundu. 'Uzlaşmaya Dair' başlığını taşıyan bir makalesinde şunları ileri sürdü:

[Rus devrimi çok keskin, özgül bir dönüm noktasını yaşıyor; öyle ki, biz, parti olarak, gönüllü bir tavizde bulunabiliriz -dolaysız ve birincil sınıf düşmanımız olan burjuvaziye değil, en yakın rakiplerimiz olan 'yönetici' küçük burjuva-demokratik partilere, sosyalist devrimcilere ve menşeviklere.

Bu partilere bir uzlaşma önerebiliriz, ama ancak bir istisna ve çok kısa süreceği aşikar olan çok özgül bir durumun gereği olarak. Sanırım böyle de yapmamız gerekir. Bizim açımızdan, bu uzlaşma, Temmuz öncesi dile getirdiğimiz tüm iktidarın Sovyetlere verilmesi, Sovyete karşı sorumlu olacak bir sosyalist devrimciler ve menşevikler hükümetinin oluşturulması taleplerimize geri dönmemizdir.

Şimdi, yalnızca şimdi, belki yalnızca birkaç gün veya bir iki hafta için, böyle bir hükümetin kurulması ve bütünüyle barışçıl bir yoldan bu hükümetin gücünün pekiştirilmesi mümkün olabilir. Bu, büyük bir olasılıkla, tüm Rus devriminin barışçıl bir yoldan ilerlemesini sağlayacak ve dünya hareketi içinde barışa ve sosyalizmin zaferine doğru büyük adımlar atılması için istisnai denecek ölçüde önemli bir şans yaratabilecektir.(26)]

Bolşeviklerin önermesi gereken uzlaşma neydi?

[Bolşevikler, hükümete katılma konusunda hiçbir iddiada bulunmadan (proleterya ve yoksul köylülüğün diktatörlüğü gerçekleşmediği sürece böyle bir şey enternasyonalistler açısından imkansızdır), iktidarın derhal proleterya ve yoksul köylülere devredilmesi talebinden ve bu talep için devrimci savaş yöntemlerine başvurmaktan kaçınacaklardır. Belli ve sosyalist devrimciler ve menşevikler için yeni olmayan bir koşul, eksiksiz propaganda özgürlüğü ile kurucu meclisin daha fazla gecikmeden ve hatta daha erken bir tarihte toplanmasıdır.

Menşevikler ve sosyalist devrimciler, bu durumda (uzlaşmaya erişildiği varsayımında), hükümet bloku olarak, bütünüyle ve yalnızca iktidarı yerel olarak da elinde tutacak Sovyetlere karşı sorumlu olacak bir hükümet oluşturma konusunda hemfikir olacaklardır. 'Yeni' koşulu teşkil edecek şu ye de budur.]

Lenin'in önerdiği uzlaşma, ancak her iki taraftaki partilerin -bir yanda bolşevikler, diğer yanda uzlaşmacılar- bunda kendileri açısından bir çıkar bulmaları koşuluyla hayata geçirilebilirdi:

[Bolşevikler, kendi görüşlerini tamamen özgür bir biçimde savunma ve Sovyetler içinde nüfuz kazanma uğraşını gerçekten eksiksiz demokrasi koşullarında sürdürme olanağına kavuşacaklar. Menşevikler ve sosyalist devrimciler ise, halkın ezici çoğunluğunun desteğiyle kendi bloklarının programını yaşama geçirme konusunda her türlü olanağa bir anda sahip olacaklar, kendi açılarından Sovyetlerde sahip oldukları çoğunluğu 'barışçıl' bir biçimde kullanma şansını güvence altına alacaklardır.]

Lenin, 'Bu mümkün olacak mı?' diye soruyor ve kendi sorusunu şu şekilde yanıtlıyor: "Bilemiyoruz, bunu deneyim gösterecek."

[Bu uzlaşma içinde bulunduğumuz şu gün (Temmuz ve Ağustos aylarından sonra; 'barış içinde' geçen sakin zamanlarda iki ay iki onyıla eşittir) ne kadar güç olursa olsun, küçük de olsa bunun gerçekleştirilme şansının olduğunu düşünüyorum. Bu şans, sosyalist devrimciler ve menşevikler Kadetler'le aynı hükümet içinde yer almamaya karar verdikleri zaman yaratıldı!... Bu konuda yüzde bir şans bile olsa, bu olasılığı gerçekleştirmek için girişimde bulunmak hala anlamlı bir çaba olacaktır.(27)]

Her türlü taktik değişikliklerinde, ilkesel olandan ödün vermektен ve oportünizme düşmekten kaçınmak gerekir. 'İktidar Sovyetlere' sloganının içerdiği tehlikelerden biri, bu sloganın anlamının sulandırılarak 'Sovyet çoğunluğunu elinde bulunduran partilerin kabinesi' sloganı haline getirilmesi idi. Oysa, slogan

bundan daha derin bir anlama sahip olmalıydı. Devlet iktidarının doğasında köklü bir değişimi gerektirmeliydi:

['Sovyet çoğunluğunu elinde bulunduran partilerin kabinesi', -ciddi reformları, hatta sosyalist devrimcilerin ve menşeviklerin programlarında görülen türden reformları gerçekleştirme kabiliyetinden yoksun, baştan sona bürokratik ve tamamen anti-demokratik bir aygıt olan- eski hükümet aygıtının bütünü olduğu gibi kalırken tek tek bakanların değiştirilmesi anlamına gelir.

'İktidar Sovyetlere'... sloganının anlamı ise, bu aygıtı ortadan kaldırmak ve bunun yerine yeni ve halka dayalı bir aygıtı, yani gerçekten demokratik Sovyet aygıtını, yani halkın örgütlü ve silahlı çoğunluğunun - işçilerin, askerlerin ve köylülerin- aygıtını koymak anlamına gelir. Bunun anlamı, halkın çoğunluğunun insiyatifinin ve bağımsızlığının, yalnızca milletvekili seçimlerinde değil, fakat ayrıca devlet idaresinde, reformları ve diğer çeşitli değişiklikleri biçimlendirmede egemen kılınmasıdır.(28)]

Slogan, 'halkın insiyatif ve bağımsızlığına' güven duyulması anlamına gelmeliydi:

[Onların devrimci örgütlere inanın; işçilerin ve köylülerin Kornilov'a karşı birliktelik ve öfkelerinde sergilenmiş olan güç, ihtişam ve yılmazlığın aynısını devlet işlerinin tüm alanlarında da göreceksiniz.(29)]

18 Eylül tarihli Demokratik Konferans'ta, bolşevik grup, Lenin'in önerdiği uzlaşmayla uygunluk içinde kalan bir bildiri hazırladı:

[Partimiz kendi programını gerçekleştirebilmek için iktidar savaşımı verirken ülkenin emekçi kitlelerinin çoğunluğunun örgütlü iradesine karşı iktidarı ele geçirme arayışına hiç girmemiştir ve bu gün de girmemektedir; bunu burada, tüm ülkenin işitebileceği şekilde bir kez daha ilan etmeyi zorunlu görüyoruz. Eğer tüm iktidar Sovyetlere geçerse, ne sınıf savaşımı, ne de demokratik kamp içinde yer alan partiler arasındaki savaşım ortadan kalkacaktır. Fakat, nüfuz ve iktidar mücadelesi, tam ve sınırsız ajitasyon özgürlüğü koşullarında ve Sovyetlerin aşağıdan sürekli olarak yenilendikleri koşullarda, Sovyet örgütlerinin sınırları içinde gerçekleşecektir.(30)]

Kornilov'dan sonra

Ne var ki, bir hafta kadar sonra Lenin haklı olarak şunları yazabiliyordu: "Sosyalist devrimciler ve menşevikler uzlaşma önerimizi reddettiler."(31) Bu iki parti, Kornilov darbesinin yenilgiye uğratılmasından sonra dahi, Geçici Hükümet'i desteklemeyi sürdürdüler.

Hükümetin izlediği siyaset her zaman olduğu gibi gericiydi. Kerenski, sanki 26-31 Ağustos olayları hiç yaşanmamış gibi, orduda disiplini sağlamak ve köylü isyanını bastırmak için çok çabaladı, ancak başarılı olamadı.

30 Ağustos'ta, Kornilov komplosuna bulaşmış ve birkaç gün önce Sosyalist Devrimci Parti'den atılmış olan Petrograd Genel Valisi Savinkov'u görevinden almak zorunda kaldı. Ancak, siyasi açıdan Savinkov'un eşiği olan -ve göreve başlar başlamaz Bolşevik gazete Rabochii ile Maksim Gorki'nin gazetesi Novaia Zhizn'i kapatan- Palçinski derhal bu göreve atandı.

3 Eylül'de, Kornilov'un görevini de üstlenmiş olan Kerenski, Başkomutan sıfatıyla, Çarlık döneminde Kurmay Başkanı olan ve bu görevi hala elinde bulunduran General Alekseev ile birlikte, ordu ve donanmaya yönelik bir emir yayımladı:

[General Kornilov'un isyanının bir sonucu olarak, ordudaki olağan yaşam bütünüyle bozulmuş durumda bulunuyor.

Düzenin sağlanması için şu emirleri veriyorum: Askerler arasındaki tüm siyasi mücadelelere derhal son verilmesi... Tüm asker örgütlerin ve bu örgütlerin idarecilerinin, siyasi hoşgörüsüzlük ve şüpheden, herhangi bir müdahaleden uzak kalarak doğru bir tarzda faaliyet yürütmeleri... üst rütbedeki subayların tutuklanmalarına derhal son verilmesi ve bu yetkinin, tamamen, soruşturmaları yürütmekten sorumlu otoritelere, savcılara ve tarafımdan oluşturulmuş olup faaliyetine halihazırda başlamış olan Olağanüstü Soruşturma Komisyonu'na ait olduğunun göz önünde bulundurulması. Komutanların yerlerine yenilerinin atanmasına ve bunların görevlerinden alınmasına derhal son verilmesi ve bu işleri yürütme hakkının yalnızca yetkili organlara ait olduğunun, komite örgütlerinin hiçbir şekilde böyle bir yetkiye sahip olmadığının bilinmesi. Karşı-devrimci eylemlerle mücadele bahanesi altında keyfi müfrezeler kurulmasına derhal bir son verilmesi.(32)]

Kerenski'nin yayımladığı bu emir, uzlaşmacıların ılımlı gazetesi İzvestiya'nın protestosuna neden oldu:

[Kerenski'nin dün yayımlanan ve karşı-devrime karşı savaş yürütmüş, o korkunç günlerde doğarak bir anda devrime sadakatle bağlı tüm halk güçlerinin odağı haline gelmiş komiteleri bir anda dağıtmak isteyen emri karşısında ne söyleyebiliriz?...

Askerleri yatıştırmak için hala yapılması gereken çok şeyin olduğu, bundan böyle hiç kimsenin karşı-devrimci komploların üstünü örtmeyeceği konusunda onlara güven telkin edilmesinin gerekli olduğu...

böyle bir zamanda onları dağıtmak; onlara devrimci kitlelerin örgütlü ve disiplinli olmalarını sağladıkları için çok şey borçlu olduğu bugün onları dağıtmak; onları şimdi dağıtmak, içinde bulunulan koşulların hemen hiç kavranmadığını gösteriyor.(33)]

Sovyetlerin Petersburg'daki bir bölge-içi konferansında şu karar benimsendi: "Karşı-devrimle mücadele eden devrimci örgütlerin dağıtılmaması". Aşağıdan gelen basınç öylesine güçlüydü ki, uzlaşmacı Devrimci Askeri Komite emre itaat etmeme kararı aldı ve yerel branşlarına, "durumun kritikliğini koruduğundan hareketle eski enerji ve dirençle çalışmaları devam ettirmeleri" için bir genelge gönderdi. Kerenski bu gelişmeyi suskunlukla karşıladı. "Yapabileceği başka bir şey yoktu."(34)

Öte yandan, uzlaşmacı üst liderlik -Sovyetler Merkezi Yürütme Komitesi- 3 Eylül'de emre açık destek verdi:

[Rus devriminin askerleri. Öfkenizi kontrol edin. Subaylara karşı misilleme ya da linç eylemleri olmasın. Bunların ezici çoğunluğu bizim devrimdeki yoldaşlarımızdır...

Devrimin çıkarları için, linç eylemlerinden sakının.

Sinirlerinize hakim olun, askerler!

Linçlere bir son verin!(35)]

Köylü hareketi hızla geliyordu. Hükümet bununla nasıl baş etti? Yeni İçişleri Bakanı menşevik A. M. Nikitin, 7 Ekim günü, milis kuvvetinin gücünün 'güvenilir unsurlar'la pekiştirilmesi çağrısında bulunan bir genelge yayınladı:

[Ülkenin giderek kötüleşen durumu, beni, [oblast, gubernia ve belediye] komiserlerine, büyüyerek devam eden ve kontrolü mümkün olmayan bir biçimde ülkeyi yıkıma sürükleyen anarşiye karşı mücadele edebilmek amacıyla halkın tüm makul unsurlarını bir araya getirmeleri için acil çağrıda bulunmaya zorluyor... Eğer yerel koşulların böyle bir şeyi gerekli kıldığını düşünüyorsanız, sizlere, anarşiyle mücadele için şehir ve Zemstvo yerel hükümetinin temsilcilerinden, yerel garnizonun komutanı ile adli otoritenin temsilcisinden oluşan özel bir komite kurmanızı ve buna dört elle sarılmanızı öneriyorum. Savaş Bakanı tarafından askeri bölge komutanları için yayımlanmış emirle uygunluk içinde, bir milis örgütü oluşturmak için gerekli önlemleri alın; şimdilerde silahlı kuvvetlerden uzaklaştırılan ya da milisi kuvvetlendirmek için işten ayrılmasına izin verilmiş kişiler arasından seçilmiş, güvenilir insanlarla bu milisin gücünü takviye edin.(36)]

Dört gün sonra, 11 Ekim'de, yeni Savaş Bakanı Tümgeneral Verkhovskii, Nikitin'in genelgesini tamamlayan bir başka emir yayınladı:

[Bugünkü milis, devletin bu en başta gelen meselesinin çözümünü garantileyen bir konumda değildir. Ordu, sahip olduğu tüm araç ve deneyimle, hükümet komiserlerine, şehir ve Zemstvo örgütlerine yardımcı olmakla görevlidir.

Ülkede gelişen anarşi, bir gün dahi gecikmeden bu görevin yerine getirilmesini zorunlu kılıyor... Şehir ve Zemstvo yerel hükümetlerinin isteği üzerine, bu görevin yerine getirilmesi yetkisini, milis içindeki en iyi askerlere, tercihen St. George Süvari Birliği'ne ve yaralanmış askerlere veriyorum.]

St. George Süvarileri Birliği, Kornilov'un güvenilir birkaç birliğinden biriydi!

[Demiryollarının güvenliğinin sağlanması amacıyla, en iyi subaylar ve adamlar, tercihen savaşa katılmış ve yaralıları vermiş St. George Süvari Birliği, demiryolu otoritelerinin emrine verilecektir... Atlı muhafızların oluşturulması amacıyla, hükümet komiserlerinin ya da yerel hükümetlerin talebi üzerine, bölge komutanlarını, süvari bölüklerindeki, tercihen savaşa girmiş ve askerlerinden yaralananlar olmuş St. George Süvari Birliği'ndeki en iyi subayları ve adamları (atlarıyla birlikte) bu işe tahsis etmekle yetkilendiriyorum. Bu göreve atanmış subaylar ve adamlar, en küçük bir görev savsaklamasında bulunmadan, ya da, bir emre ve askeri disipline en ufak bir itaatsizlik göstermeden, derhal ordu saflarına katılacaklardır.(37)]

Ne var ki, hükümet, gerçek bir disiplini dayatabilecek güçten yoksun durumdaydı.

Şubat rejiminin dağılması

Ağustos'un son günlerindeki olaylar, ordunun dağılması sürecini büyük ölçüde hızlandı. Stankeviç, Kornilov darbesinden sonra yaşanan günleri şu şekilde özetliyor:

[Komutanların otoritesi, ilk ve son olarak çökmüştü. Genelkurmay Başkanı olan bir generalin devrime karşı harekete giriştiğine tanık olan asker kitleleri, kendilerini dört bir yandan ihanetle kuşatılmış gibi hissediyorlardı ve apolet taşıyan her subayı bir hain olarak görüyorlardı. Kendileriyle sahip oldukları bu hissin doğru olmadığını tartışmaya yeltenenlere de hain gözüyle bakıyorlardı.(38)]

Ordu içindeki menşevik komiser Voytinsky de benzeri şeyler anlatıyor:

[Kornilov olayı, ordunun morali üzerinde yıkıcı bir etki yarattı. Kapanmış bir yarayı -askerlerle subaylar arasındaki güvensizliği- yeniden kanattı. Söz konusu iki grubu barıştırmak için gösterdiğimiz bütün

gayretler boşa gitti!... Askerler, Kerenski ile Kornilov arasında, kendi komutanlarıyla Mogilev'de siyasetle haşır neşir olan generaller arasında hiçbir ayırım gözetmediler. Onlar açısından, tüm subaylar aynı çetenin üyesiydiler.(39)]

Altıncı Sibirya Kolordusu ve Üçüncü Sibirya Tümeni komutanı tarafından 7-18 Eylül günleriyle ilgili olarak hazırlanmış bir askeri istihbarat raporunda şunlar söyleniyordu:

[Askerler arasında düşmanlık ve kin beslendiği çok açık; en önemsiz olay bile huzursuzluğu artırabilir. Askerler, kendi aralarında konuşurlarken, birbirlerine tüm subayların General Kornilov'la eski rejimin partizanlarının takipçileri olduklarını ve bu nedenle hepsinin yok edilmesi gerektiğini söylüyorlar... Tam bir otorite boşluğu söz konusu ve ortada görevlerin yerine getirilmesini zorunlu kılacak hiçbir güç yok.(40)]

Savaş Bakanı, 11 Eylül'de Sosyalist Devrimci Parti Merkez Komitesi'ne hitaben bir konuşma yaptı:

[General Verkhovskii, özellikle Kornilov'un bir asi olduğunun ilanından hemen sonra hükümetin yürürlükte olan emirlerin yerine getirilmesine devam edilmesiyle ilgili olarak orduya talimatnameler gönderdiği gerçeğinin ışığı altında, Kornilov eyleminin bir sonucu olarak ordunun dağılmasının çok canlı bir tasvirini yaptı. Hiç kimse, bir önceki talimatnameyle böylesine çelişki içinde olan bu emrin gerçekliğine inanmak istemedi. Genel olarak, yaşanan şey, kurşunlama, subayların toplantı yaptığı salonların pencerelerinden içeri el bombası atılması gibi askerler tarafından subaylara karşı girişilen saldırıların artması oldu.(41)]

Kral Kanut gibi, askerlerin yükselen devrim hareketine karşı Kerenski'nin verebileceği bir yanıtı vardı: disiplin. 18 Eylül'de, Baltık donanmasının Merkez Komitesi'nin dağıtılmasını öngören bir emir gönderdi.

Denizcilerin verdiği yanıt şu oldu: "Merkez Komitesi'ni dağıtılmasını öngören kanuna aykırı emir, hükümü olmayan bir emir olarak değerlendirilecektir; bu emrin derhal iptali talep edilmektedir." Yürütme Komitesi'nin araya girmesi, Kerenski'ye üç gün sonra emrini iptal etmesi için biçimsel bir gerekçe sağladı.

Kerenski'nin donkişotvari atılganlığı sınır tanımıyordu. Ekim Devrimi tarafından devrilmezden beş gün önce, 'Daha Sıkı Disiplin Tedbirleri' öngören bir kararname yayımladı:

[Görev, emir ve askeri disiplin ihlallerinin kanuni otoritelere itaati reddetme, savaş emirlerini yerine getirmede başarısızlık, vazifeleri yerine getirmede gönülsüzlük, şiddet eylemleri ya da benzeri eylemler biçimi içinde ciddi düzeyde yinelendiği, ya da, kitlesel düzeye ulaştığı askeri birlikler ve bunların alt bölümleri (taburlar, bölükler vd.), durumlarının açıkça vahim olduğu göz önüne alınarak, ordu komutanının (Askeri Bölge Başkomutanı) ya da cephedeki orduların Başkomutanının otoritesiyle ve ilgili askeri komiserlerin ve uygun askeri komitelerin muvafakatiyle, ya da, Genelkurmay Başkanı ve Savaş Bakanı'nın otoritesiyle, özel disiplin önlemlerine tabi olacaklardır. Bu özel disipline tabi bir birlik veya askeri bir otorite, isminin yanına 'cezalî' terimini alacak, seçilmiş askeri örgütlere sahip olma hakkından yoksun bırakılacak, bunun sonucu olarak, böyle bir birlikteki disipline ilişkin yetkiler komitelerden ve disiplin mahkemelerinden alınıp komutanlara verilecektir.(42)]

Bu, gülünç bir durumdu. Besbelli ki tanrılar lanetledikleri kişileri önce aptallaştırıyorlar.

Demokratik Konferans'ın gülünçlüğü

Uzlaşmacı liderler, hükümet içindeki çatlakların üstünü örtmek ve hükümete karşı halk desteğinin varlığını kanıtlamak üzere 14-19 Eylül tarihleri arasında bir Demokratik Konferans'ın toplanması çağrısında bulundular.

Sovyetlerde bolşeviklere verilen destek giderek büyüyordu; bolşeviklerin bir Sovyet hükümetinin kurulması için verdikleri mücadele geniş bir destek görmeye başlayınca, menşevik ve sosyalist devrimci liderler, Sovyet Kongresi'ne rakip bir seçenek olarak bu Demokratik Konferansı toplamaya karar verdiler. Her türden örgütü yapay bir şekilde bir araya getirerek kendilerine yeni bir temel yaratma uğraşı içindeydiler. Delegasyonlar örgütler arasında son derece keyfi bir biçimde paylaştırıldı -tek bir kurala sadık kalınmıştı: toplumun en üst katmanlarının alt katmanlarından çok daha güçlü temsil edilmesi! Temsil açısından, Zemstvo'lar ve kooperatifler, Sovyetler karşısında daha ağır basıyordu.

Bununla birlikte, Demokratik Konferans Şubat rejiminin çöküşünü önleyemedi. Hatta, onun korkunç iflasının gün ışığına çıkmasına yardımcı oldu.

Konferansta, 766 delege bir koalisyon hükümetinin kurulmasından yana oy kullanırken 688 delege buna karşı oy kullandı; 38 delege çekimser oy verdi.43 İki taraf arasında tam bir denge söz konusuydu. Kadetleri koalisyon dışında bırakan bir kanun değişikliği 493'e karşı 595 oyla kabul edildi, oylamada 72 delege çekimser oy kullandı. Ne var ki, sosyalist devrimci Gots'un da söylediği gibi, Kadetler olmadan bir koalisyonun kurulması 'imkansız' idi.

Konferanstaki Sovyet temsilcilerinin koalisyon sorunuyla ilgili oylama sırasında kullanmış oldukları oylar, uzlaşmacıların izlediği siyasetin çökmüş olduğunu açıkça gösterir:

Gruplar	Lehte	Aleyhte	Çekimser
İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri	83	192	4
Köylü Vekilleri Sovyetleri	102	70	12
Toplam	185	262	16

'Rus olmayan gruplar' arasında, koalisyona karşı olanlar 15'e karşı 40 oyla çoğunluğu oluşturuyorlardı. Kerenski'nin ezilen azınlıklara karşı uygulamış olduğu şiddet politikası meyvesini veriyordu. Konferans dağılmazdan önce, onu oluşturan grupların -ki bunların toplam delege sayısı 350 idi- her birinin üye sayısının yüzde 15'inden oluşan daimi bir organ oluşturuldu. Mülk sahibi sınıfların kurumlarına ek olarak 120 sandalye verilecekti. Hükümet, kendi adına, Kazaklara 20 sandalye tahsis edecekti. Bütün bunlar hep birlikte bir Cumhuriyet Meclisi'ni, ya da, kurucu meclisin oluşturulmasına kadar ulusu temsil edecek bir ön-parlamentoyu oluşturacaklardı. Bu ön-parlamento, Ekim Devrimi kendisini ortadan kaldırmaya kadar, Şubat rejiminin diğer kurumlarıyla birlikte sürekli tereddüt gösteren zayıf bir kurum olmaya mahkumdu.

Bolşevizm önündeki bütün engelleri temizliyor

31 Ağustos'ta bolşevikler Petrograd Sovyeti'nde çoğunluğu kazandılar. Sovyet'in başına Troçki getirildi. Ülkedeki en güçlü ikinci Sovyet olan Moskova Sovyeti 5 Eylül'de bolşeviklerin eline geçti ve Geçici Hükümet'e güven duyulmadığını belirten bir karar tasarısı 254'e karşı 335 oyla kabul edildi. Bundan birkaç gün kadar sonra, aynı şey Ukrayna'nın başkenti Kiev'de, Kazan, Bakü, Nikolaev ve bir dizi sanayi şehrinde yaşandı. Fin Sovyetlerinde bolşeviklere verilen destek daha da büyüktü.

Bolşevik gazete Rabochii, daha 1 Eylül tarihli sayısında, 126 Sovyetin Sovyet Merkezi Yürütme Komitesi'nden iktidarı almasını istemiş olduğunu duyuruyordu. Sovyetlerin ilk kongresinde seçilmiş olup menşeviklerle sosyalist devrimcilerin hakimiyeti altında bulunan Yürütme Komitesi, bu isteğe uymaya niyetli görünmüyordu; ancak, yerel Sovyetlerdeki hava dikkate değerdi. 5 Eylül'de, Sibiry'a'nın radikal yerleşim merkezlerinden Krasnoyarsk'ta yapılan bir Sovyet Kongresi'nde bolşevikler çoğunluğu kazandılar; bundan bir gün sonra, Urallar'ın en büyük şehri Ekaterinburg'tan gelen bir mesajda, bu önemli madencilik ve sanayi bölgesinde iktidarın Sovyetlerin eline geçmiş olduğu bildiriliyordu. Ukrayna'daki Ekaterinoslav şehrinde bulunan büyük Brianski fabrikası işçileri, 'Geçici Hükümeti tanımamız mümkün değil' anlamına gelen bir karar alıyorlardı. İbrenin sola kaydığı Don havzasındaki Volga kasabalarında da net bir biçimde gözleniyordu. Yaz aylarında olduğu gibi daha muhafazakar eyaletlerin Petrograd'ta kopan devrimci fırtınaya karşı duracaklarını düşünmek, artık mümkün değildi.

Daha da dikkate değer olan şey, Kerenski rejiminin can damarı olması dolayısıyla kritik bir öneme sahip olan Finlandiya'daki Baltık donanmasında yaşanan gelişmeydi. 10 Eylül günü, Finlandiya'daki Sovyetlerin bölgesel bir kongresinde bolşevik önergeler büyük çoğunluklarla kabul edildi. Kongreye seçilen sosyalist devrimcilerin hemen hepsi, partinin -giderek güçlenen ve bolşeviklerle aynı doğrultuda tavır takınıp oy veren- sol kanadının üyeleri idi.

Geçici Hükümet'e karşı ajitasyonun başını çeken Baltık donanması, Kornilov olayından sonra keskin bir muhalefet yürütmeye başlamıştı. Donanmanın kendisinin sözde başkomutanı Kerenski'e karşı takındığı tutum, aşağıdaki ifadelerle yer verilen son derece sert bir karar metninde açıkça görülüyordu: [Kerenski'nin büyük devrimi ve onunla birlikte bütün devrimci halkı gözden düşüren, burjuvazinin yararına utanmak bilmez bir düzenbazlık içinde bulunan bu siyasi maceracının Geçici Hükümet'ten uzaklaştırılmasını istiyoruz. Devrimin ihanetçisi Bonaparte Kerenski, sana lanetlerimizi gönderiyoruz.(44)] Kornilov darbesinden önce Saratov'daki Sovyetin asker saksiyonu 260 sosyalist devrimci, 90 menşevik, 50 bolşevik delege tarafından temsil ediliyordu. Kornilov olayı sonrası delege sayısı şu şekilde değişti: 60 sosyalist devrimci, 4 menşevik, 156 bolşevik.

[Belki ülkedeki en keskin değişim, biri Haziran diğeri Eylül'de yapılan iki belediye seçimi arasında kalan zaman içinde, Moskova garnizonu askerleri arasında yaşandı. İlk seçimde, askerlerin yüzde 70'i oylarını sosyalist devrimcilere vermişti; ikincisinde ise bolşevikler oyların yüzde 90'ını aldılar.(45)]

Milyonlarca insan kendiliğinden bolşevizme yöneliyordu. Troçki şunları yazıyor:

[O günlerde, gerek askeri, gerekse sivil yerel otoritelerin raporlarında, her türden kitle eylemliliği, her keskin talep, sömürüye karşı her türden direniş, ileriye doğru atılan her adım bolşevizmle eş anlamlı hale gelmişti -tek kelimeyle söylersek, bolşevizm devrimin diğeri adı olmuştu. Grevciler -ve protesto eylemleri yapan denizciler, askerlerin durumdan hoşnutsuz olan eşleri ve isyan halindeki mujikler, "Bu, bütün bu olan şeylerin hepsinin bolşevizm olduğu anlamına mı geliyor?" diye birbirlerine soruyorlardı. Deyim yerindeyse,

kitleler, düşünce ve taleplerini bolşevizmin sloganlarıyla özdeşleştirmeye zorlanıyorlardı. Böylece, devrim, kendisine yöneltmiş silahı kendi yararına kullanmaya başladı.(46)]

Haziran Günleri karşı-devrimin ileri hamlesi için uygun bir ortam yaratmıştı; Kornilov darbesinin başarısızlığı ise bolşevizmi ateşleyici bir işlev gördü. Sukhanov'un belirttiği gibi, "Kornilov ayaklanmasından sonra bolşevizm serpilip gelişmeye başladı ve ülkenin her yerinde derin kökler saldı."(47)